

ÅRSMELDING 2019

Forord

Denne rapporten beskriver mobbeombudets arbeid i 2019. Rapporten tar for seg mobbeombudets rolle og arbeidsoppgaver i året som har gått og gir anbefalinger om politiske prioriteringer.

Skolens og barnehagens samfunnsoppdrag er i endring. Dette belyses gjennom alle sentrale styringsdokumenter som nå gjennomgår fornyelser og endringer. Ny overordnet del av læreplanverket og fagfornyelsen trer i kraft høsten 2020, og kapittel 9A i opplæringsloven som omhandler elevenes psykososiale miljø og den nye rammeplanen for barnehagene ble innført i 2017. Barns og elevers rett til å oppleve tilhørighet og mestring i et lærende og inkluderende fellesskap er tydeligere utmeislet; felles for samtlige styringsdokumenter er verdiene som skal ligge til grunn i alt arbeid i skole og barnehage. For å lykkes med dette må vi ha felles kunnskapsgrunnlag i kommunene om hvordan faglig, sosial, kognitiv og emosjonell læring henger sammen. Vi må ha en dypere forståelse om læring, ledelse, lovverk og styringsdokumenter, og en kultur for å snakke om de store sammenhengene og om hva som påvirker hva. Støttesystemene til barnehager og skoler må organiseres slik at det bygges helhet fra toppen med utgangspunkt i felles kunnskapsgrunnlag istedenfor at enkeltstående enheter eller team uten felles forankring.

Det gjøres mye bra i fylket vårt. Utgangspunktet for alt barnehage- og skoleutviklingsarbeid i fylket må være i lovverk og i sist tilgjengelige kunnskap, ikke politikk eller prinsipper. Utfordringer og dilemmaer må diskuteres mer åpent og mange flere bør delta i denne debatten enn i dag. God lesing!

Bodø 24.02.20

Lasse Knutsen

Mobbeombud i Nordland

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Organisering	3
Mobbeombudsordninga	3
Mobbeombudets oppgaver	4
Faglig forankring	7
Henvendelser	8
Hva dreier henvendelsene seg om?	9
Erfaringer 2019	11
Anbefalinger	14
Veiledning på individnivå etter en henvendelse.....	17
Regionalt partnerskap mot mobbing i Nordland	19
Kommunalt partnerskap mot mobbing	20
Hvordan kan man redusere mobbingen betraktelig i barnehager og skoler i Nordland?	21
Ombudsrollen i Nordland fylkeskommune og veien videre	22
Kontaktinformasjon:.....	24

Organisering

Mobbeombudet har siden oppstart 1. august 2018 vært lokalisert på fylkeshuset i medvirkningspolitisk sekretariat sammen med øvrige organer som er underlagt fylkestinget.

Disse er:

- Nordland fylkes eldreråd
- Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland
- Ungdommens fylkesting/fylkesråd
- Elev- og lærlingombudet i Nordland

Ombudet er tilfreds med organiseringen.

Organisering og beliggenhet synliggjør på en god måte for samfunnet at ombudets uavhengige grunnlag er ivaretatt, jfr. mandatet.

Ombudet er fylkestingets ombud for barnehager, grunnskoler og videregående skoler i Nordland. Målgruppen er barn i barnehage og elever i skoler i Nordland.

Medvirkningspolitisk sekretariat har tilhold i 4. etasje på fylkeshuset. I samme fløy sitter fylkesordførere, ansatte ved fylkestingets kontor samt frikjøpte folkevalgte. Det er kort vei til både uformell og formell prat, samtidig som uavhengigheten oppleves som meget godt ivaretatt.

Mobbeombudsordninga

Lasse Knutsen startet i stillingen 01.08.2018. Ombudet er uavhengig av politiske og administrative myndigheter, og skal være et lavterskeltilbud for barn og unge i barnehager og skoler i Nordland. Viktige oppgaver for mobbeombudet er informasjon, forebygging, kompetanseheving og veiledning. Mobbeombudet skal også samarbeide med aktører som arbeider med barn og unge.

Mobbeombudet jobber med utgangspunkt i Opplæringslovens kap. 9A som beskriver elevens rett til et trygt og godt skolemiljø. I tillegg må mobbeombudet også forholde seg til barnehageloven og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Det er viktig å kombinere arbeidet med henvendelser fra enkeltpersoner med forebyggende arbeid. Dette for å spre kunnskap, kompetanse og holdninger til ei bedre håndtering av mobbing ved skoler og barnehager i Nordland. Sterke møter og samtaler med barn og unge som har blitt utsatt for mobbing gir motivasjon for ombudets fokus og forventninger til barnehagepersonell og skolepersonell. Årsmeldinga viser funn og statistikk for året 2019. Videre vil ombudet gi råd og anbefalinger for veien videre i arbeidet mot å stoppe mobbingen i Nordland fylke.

Mobbeombudets oppgaver

Mobbeombudets virksomhet retter seg inn på fire nivåer:

Ut fra mandatet har mobbeombudet jobbet med følgende prioriterte mål:

Hovedmål: Mobbeombudet skal være en tydelig aktør i formidling av og veiledning i barns rettigheter og tilgjengelig kunnskap om læring, mestring, trygghet og tilhørighet, og skal ha tydelig verdi og barnesyn i alt arbeid.

1. **Individnivå:** Mobbeombudet skal i henhold til mandatet arbeide for barnehagebarns og elevers rett til et trygt og godt psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel, og læring og gir dem muligheten til å oppleve sosial tilhørighet. Ombudet skal arbeide mot alle former for mobbing, krenkelser, og skal være et lavterskeltilbud som kan kontaktes av elever og foresatte i vanskelige enkeltsaker. Ombudet fatter ikke vedtak, men har en veiledende rolle i enkeltsaker.

2. **Skole/barnehagenivå:** Mobbeombudet skal i henhold til mandatet veilede og rådggi i enkeltsaker og gå i dialog med barnehager og skoler i saker som er vanskelige å løse. Ombudet skal være en informasjonsressurs for ansatte i barnehage og skole om retten til godt psykososialt miljø. Arbeidsoppgavene går blant annet ut på:
 - Samtaler og møter med skoler og barnehager i enkeltsaker
 - Kompetanseheving for ansatte i skoler, AKS og barnehager på fellestid, seminarer eller fagdager og deltakelse på foreldremøter
 - Skriftlig korrespondanse med generell veiledning som ikke omhandler personsensitive opplysninger
 - Møte med skolens elevråd/elevrådsstyre for å lytte til elevstemmen og gi råd om bedre elevmedvirkning i skolen
 - Annen utadrettet virksomhet, for eksempel skolebesøk og deltakelse på elevsamlinger
3. **Systemnivå:** Mobbeombudet samarbeider med skole- og barnehageeier samt andre aktører som arbeider med barn og unge, herunder Utdanningsetaten, Fylkesmannen i Nordland, Elevorganisasjonen, foreldreutvalg, fagforeninger m.fl. Dette gjøres blant annet gjennom:
 - Faste kontaktmøter
 - Kontakt med enkeltpersoner eller deltakelse i uformelle nettverk for å drøfte akutte problemstillinger
 - Holde innlegg og gjennomføre kurs
 - Annen utadrettet virksomhet, for eksempel deltakelse på konferanser eller ledersamlinger
4. **Samfunnsnivå:** Være en stemme inn i samfunnsdebatten som barnas representant i saker som omhandler retten til trygt og godt skole- og barnehagemiljø, med et tydelig uttalt verdi-/elevsyn.

Foto: Unsplash: s1 Janko Ferlić

Nasjonalt mandat

Mobbeombudet skal støtte og veilede barn, elever og foreldre slik at disse får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i barnehage og grunnskole.

Mobbeombudet skal i samarbeid med elev- og lærlingeombudet i sitt fylke, bidra til at elever og lærlinger får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i videregående opplæring.

Oppgaver

- Støtte og veilede barn, elever og foreldre i saker om psykososialt miljø
- Jobbe forebyggende med informasjon og opplæring til barn, elever og foreldre
- Skape dialog og bidra til god tverrfaglig oppfølging etter at saker er håndtert
- Bidra til dokumentasjon og erfaringsdeling i fylket og nasjonalt
- Støtte elev- og lærlingeombudet i arbeid med psykososialt miljø

Utdrag fra Opplæringslovens kap.9A:

§ 9 A-2 Retten til eit trygt og godt skolemiljø

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

§ 9 A-3 Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

§ 9 A-4 Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med ... - og gripe inn om mogleg...

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om

eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø ...

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak ...

Skolen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak.

§ 9 A-5 Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev

§ 9 A-8 Elevdeltaking i arbeidet med skolemiljøet

Elevane skal få ta del i planlegginga og gjennomføringa av arbeidet for eit trygt og godt skolemiljø.

Faglig forankring

For at Mobbeombudet skal kunne være en tydelig systemaktør er det vesentlig å være faglig oppdatert, å kunne forholde seg analytisk og kritisk til forskning og sist tilgjengelige kunnskap, samt å bygge opp nettverk i ulike fagmiljøer. Den faglige forankringen i mobbeombudets arbeid samsvarer med Utdanningsdirektoratet sine anbefalinger av forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap. Ombudet er godt i gang med videreutdanning på masternivå «Mobbing. Etterutdanning for ombud og andre med spesifikt ansvar i mobberelaterte arbeid.» ved Læringsmiljøsenteret UiS.

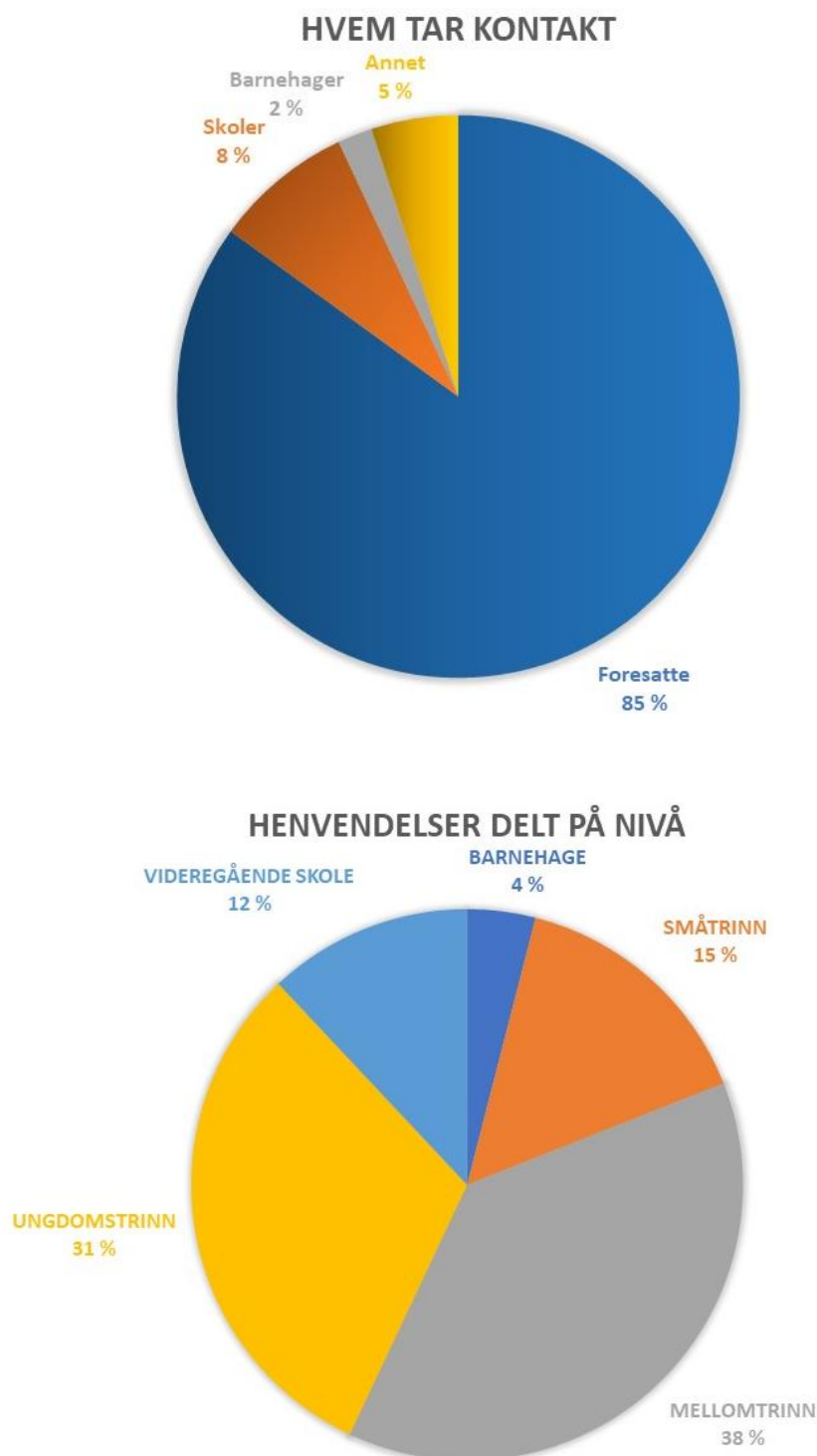
Mobbeombudets viktigste samarbeidspartnere har vært Elev- og lærlingombudet i Nordland og de ansatte i medvirkningsorgangene på fylkestingets kontor. I tillegg har ombudet samarbeidet med blant andre Elevorganisasjonen, Utdanningsavdelingen i Nordland fylkeskommune, Barneombudet, Utdanningsdirektoratet, Fylkesmannen i Nordland, Utdanningsforbundet, Fagforbundet, Nordland idrettskrets, KS Nordland, Private barnehagers landsforbund, Nord Universitet, Ungdommens fylkesråd i Nordland. Mobbeombudet er fast deltager i nettverket for Elev-, lærling- og mobbeombudene i Norge.

Foto: Scott Gilmour – fra arrangementet Mitt Moskenes

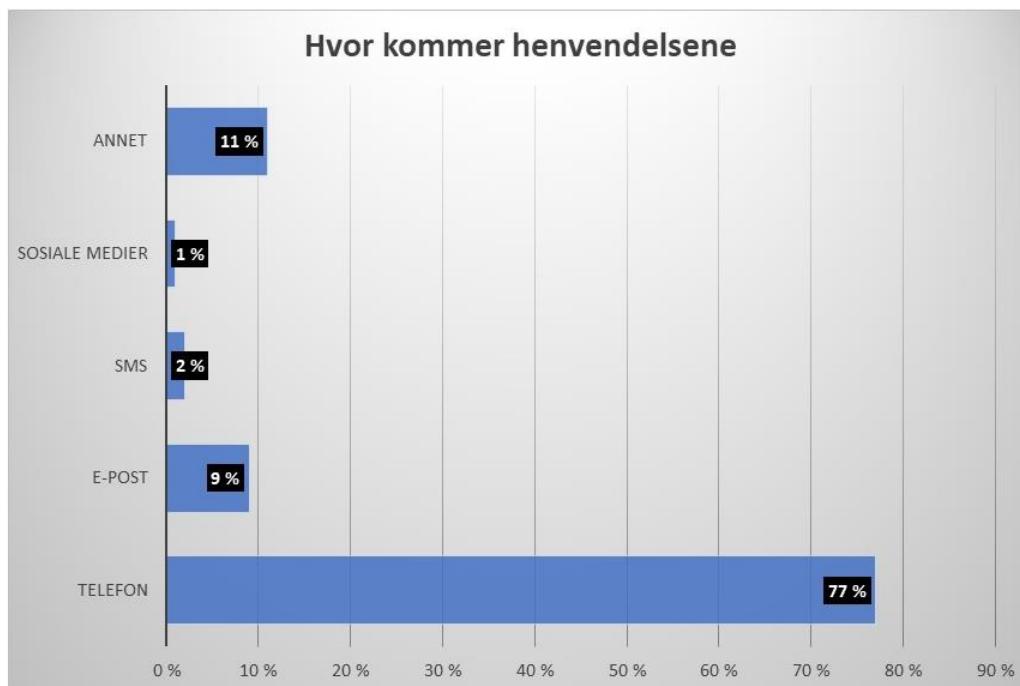
Henvendelser

Mobbeombudet har pr. 31.12.2019 fått 312 henvendelser om enkeltsaker.

Henvendelsene er spørsmål i konkrete saker. Noen av disse henvendelsene er foresatte som får noen konkrete råd og veiledning fra første samtale/melding og har ikke behov for

kontakt igjen etter dette. Foresatte som tar kontakt på vegne av sitt barn er overrepresentert i denne gruppen. Andre har mobbeombudet hyppig kontakt med fordi det er et behov for jevnlig samtaler, støtte og oppfølging.

Flesteparten av henvendelsene kommer på telefon, mens 9 prosent av henvendelsene kommer på e-post. I kategorien andre henvendelser ligger et flertall på henvendelser som mottas i etterkant av foreldremøter eller kurs der og da. Prioriteringen av mobbeombudets tid har ligget på å styrke kompetansen hos de voksne som møter barn og unge i kommunene parallelt med håndtering av enkelthenvendelser, og å forankre arbeidet faglig og profesjonelt i alle ledd på systemnivået for å kunne sikre høy kvalitet i det forebyggende arbeidet.

Hva dreier henvendelsene seg om?

Det vil alltid være svært mange nyanser og variabler i enkeltsaker som vanskelig lar seg rapportere på i sin helhet.

Noen generelle trekk ved mange av henvendelsene peker imidlertid ut følgende problemstillinger og spørsmål som ofte stilles:

FRA ELEVER/FORESATTE

- Hvilke rettigheter har vi når jeg/mitt barn opplever å bli mobbet, utestengt eller krenket av andre?

- Hvilke rettigheter har vi når vårt barn utøver vold eller krenkelser mot andre? - Hvordan skal vi gå fram for å kontakte skolen/barnehagen?
- Hva kan vi kreve at skolen/barnehagen gjør?
- Vi opplever at skolen legger skylda på oss eller vårt barn for det som har hendt.
- Når kan jeg klage saken min til Fylkesmannen? - Hva bør skolen skrive i en aktivitetsplan?
- Vi er usikre på aktivitetsplanen vi har fått og ønsker en vurdering av denne.
- Barnet mitt ekskluderes fra fellesskapet gjennom isolerende tiltak som skolen iverksetter for å beskytte vårt/andre barn.
- Skolen iverksetter tiltak vi mener ikke samsvarer med problemet.
- Vi opplever at skolen sier barnet vårt lyver hjemme om mobbing/mistrivsel, fordi skolen mener barnet vårt har det fint.
- Barnet vårt vil ikke på skolen på grunn av mobbing, men skolen håndterer saken som skolevegring istedenfor som en mobbesak.
- Jeg gruer meg til et møte jeg skal ha med skolen/barnehagen og trenger noen gode råd.

FRA BARNEHAGE/SKOLE

- Vi har behov for hjelp til å gjenopprette tillit mellom skole/barnehage og hjem.
- Vi ønsker å drøfte en sak vi synes er vanskelig.
- Foresatte har bedt oss ta kontakt med deg. - Vi har en elev som ønsker å snakke med deg.
- Vi ønsker innspill og tilbakemelding på en aktivitetsplan.
- Vi har behov for hjelp til regelverkstolkning i en sak.
- Vi har blitt anbefalt å ta kontakt med deg for å få hjelp

Foto: unsplash stem. T4L

Erfaringer 2019

1. Mobbeombudet er blitt godt tatt imot av foreldre og elever

Mobbeombudet har opplevd gode tilbakemeldinger fra elever og foreldre som har vært i kontakt. Det gis tilbakemelding på at det er godt og trygt å ha en uavhengig, nøytral ressursperson som gir råd, men som også kan bidra med konkrete råd og tips i arbeidet for å bedre hverdagen til den det gjelder.

Unsplash: Jordan Whitt

Takk for at vi har et mobbeombud i Nordland...

Mor til gutt på 8 år som ble utsatt for mobbing.

2. Skolens kvalitet på håndtering av mobbesaker

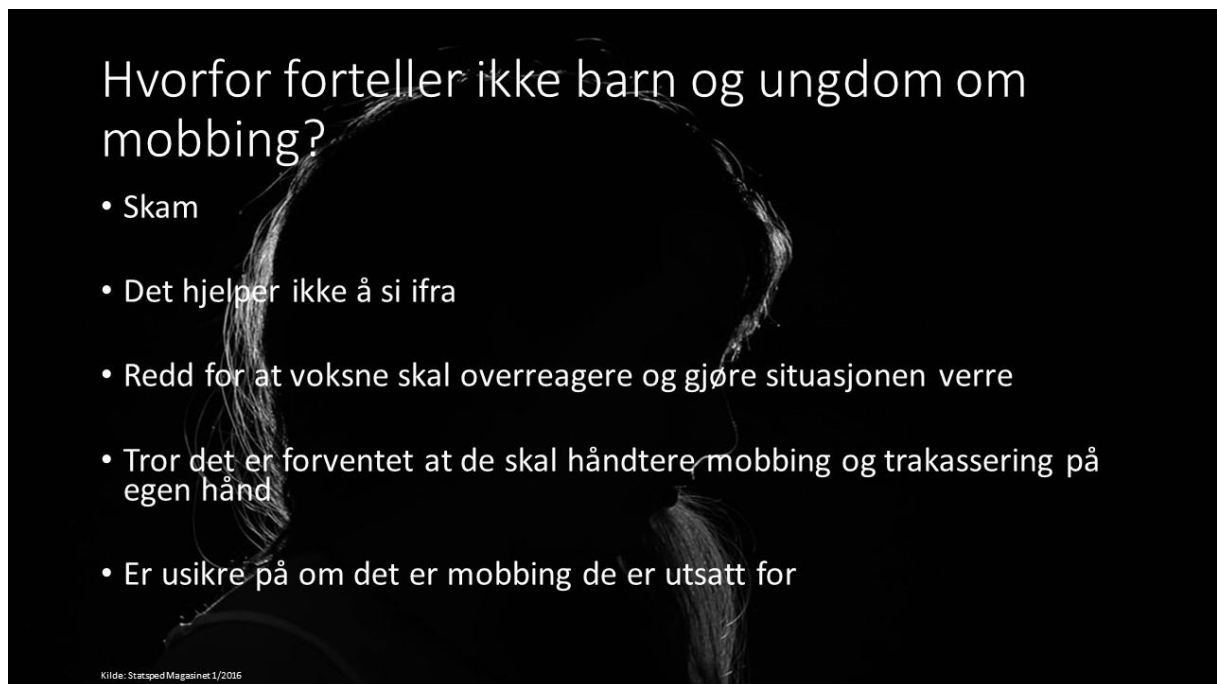
Av meldte saker til mobbeombudet sier erfaringene at det dessverre ofte er varierende kvalitet i skolens håndtering av mobbesaker. Det bør gjøres en større innsats på skolene i Nordland på å øke kunnskap og ferdigheter i arbeidet med avdekking, håndtering og oppfølging av mobbesaker. Viktige spørsmål skolene må stille:

- Vet vi hva mobbing er - jobbes det med definisjonsforståelse og begreper knyttet til mobbing?
- Vet vi hvordan vi skal avdekke mobbing og gjør vi det?
- Vet vi hvordan vi skal følge opp både de som er blitt mobbet og de som mobber og gjør vi det?

Når saker er håndtert må skolen i evalueringen stille to spørsmål både til de involverte og seg selv før de kan si seg fornøyd med håndteringen:

- Har situasjonen for de involverte elevene blitt tilfredsstillende?
- Er de involverte og skolen trygge på at bedringen er varig?

Forsking viser at tiltakene mot mobbing i stor grad baserer seg på at barn forteller om det, noe som samsvarer med mobbeombudets erfaringer. Det er urovekkende når vi vet at mobbing ofte skjer i det skjulte og at det bare er halvparten av elevene som opplever mobbing, som ikke forteller det til noen voksne.

Hvorfor forteller ikke barn og ungdom om mobbing?

- Skam
- Det hjelper ikke å si ifra
- Redd for at voksne skal overreagere og gjøre situasjonen verre
- Tror det er forventet at de skal håndtere mobbing og trakassering på egen hånd
- Er usikre på om det er mobbing de er utsatt for

Kilde: Statped Magasinet 1/2016

3. Manglende skriftliggjøring av tiltak

Skolen skal lage en skriftlig plan (aktivitetsplan) når det blir satt inn tiltak for å sikre elevens rett til et trygt og godt skolemiljø (jf. Opplæringsloven 9 A-4 sjette ledd).

Opplæringsloven § 9 A-4 6. ledd:

Skolen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå:

- a) Hva problem tiltakene skal løse
- b) Hvilke tiltak skolen har planlagt
- c) Når skal tiltakene gjennomføres
- d) Hvem er ansvarlig for gjennomføringa av tiltakene
- e) Når skal tiltakene evalueres

I overraskende mange saker kjenner ikke foreldrene som tok kontakt med mobbeombudet til at det finnes en slik plan. Det betyr ikke nødvendigvis at skolen ikke har laget en, men det kan være et signal om at planen ikke er en naturlig del av samarbeidet med eleven og hjemmet. Foreldrene uttrykker at manglende aktivitetsplan og manglende oppfølging og evaluering av tiltakene gjør at de er usikre på hva skolen gjør i saken. Mobbeombudet mener en aktivitetsplan er et godt verktøy for å skape trygghet for elever og foreldre i en sårbar situasjon. Samtidig hjelper den skolen til å holde fokus, ha en ryddig saksgang og dialog i komplekse saker.

Aktivitetsplikten består av 5 delplikter

- 1. Plikt til å følge med
- 2. Plikt til å gripe inn
- 3. Plikt til å varsle
- 4. Plikt til å undersøke
- 5. Plikt til å sette inn tiltak

4. Mobbeombudet er blitt godt tatt imot på skolene og i barnehagene

Mobbeombudet opplever å bli godt tatt imot på skolene og barnehagene i Nordland. De fleste skolene gir klart uttrykk for at de ønsker samarbeid og støtte til å gjøre en enda bedre jobb. Mobbeombudet blir for eksempel oftere brukt av skoleledere i prosess med å finne gode løsninger i en mobbesak.

Anbefalinger

Anbefaling 1

Endre fokus fra individperspektiv til systemperspektiv

Barnehager, SFO og skoler må ha ei helhetlig tilnærming til arbeidet med å skape trygge og inkluderende miljø for alle barn og elever. De ansatte må ha fokus på konteksten rundt barn/elever og de (oppretholdende) faktorene som de faktisk kan gjøre noe med, og ikke årsaksforklare ut fra egenskaper hos barna/elevene.

- Voksne må ha kompetanse om barns sosiale utvikling og jobbe bevisst og systematisk med utvikling av sosiale ferdigheter.
- Voksne må være tett på barna/elevene, være sensitive voksne og evne til å se bak adferd og tolke barn og unges adferdsuttrykk. Husk at sårbarhetsfaktorer blir forsterka i utrygge miljø. Motsatt vil et trygt og godt psykososialt miljø være beskyttende.
- Voksne må ha god kompetanse om hva mobbing er. Mobbing er komplekst og mangfoldig. For å fange opp og avdekke mobbing, må de voksne være oppdatert på nyere mobbeforskning og reflektere over hvilken forståelse som er gyldig, og som grunnngir barnehagen og skolen sin praksis. Barnehagen og skolen må også sørge for at barn, elever og foreldre har forstått hva mobbing er.

Anbefaling 2

Sette arbeid med skolemiljø, klasseledelse og sosial kompetanse øverst på lista over innsatsområder

Den enkelte skoleeier/skoleleder bør i enda større grad sikre at alle som jobber i skolen har kunnskap om forebygging og håndtering av mobbeproblematikk. Ombudet er også helt tydelig på at det i større grad må fokuseres på handlingskompetanse slik at elevene opplever de voksne som kompetente på dette feltet. Det må lages felles rutiner og standarder for de voksnes arbeid på de ulike arenaene i skolen som f.eks. skolegården, garderobe / gang og klasserom. NB! Skoleledelsen må følge opp at rutiner og standarder følges i praksis i de voksnes møte med elevene.

Operasjonalisering av opplæringsloven kap. 9A må fortsatt ha et høyt fokus og følges tett opp i kommunene og på ledernivå i SFO og skoler.

- Skoleeier må sikre at de ansatte vet hva som utløser aktivitetsplikten
- Skoleeier må sikre at dokumentasjon og aktivitetsplikt oppfyller minimumskrav i loven

- Skoleeier må sikre at skolene gjør grundige undersøkelser og analyser og bruker forskningsbaserte metoder når de undersøker skolemiljøsaker

Anbefaling 3

Skoleeier anbefales å etablere innsats- og beredskapsteam

Ombudet ser at skolene ofte ikke har nødvendig kunnskap og kompetanse for å håndtere utfordrende skolemiljøsaker. Det vil da være en god støtte å ha ressurspersoner i nærområdet som gjennom kartlegging, veiledning, modellering etc. kan hjelpe skolen til å håndtere utfordringer på en god og profesjonell måte. Organisering av slike team må vurderes ut fra lokale forutsetninger. I mindre kommuner kan man f.eks. prøve å få til samarbeid på tvers av kommunegrensene.

Anbefaling 4

Mobbeombudet anbefaler at skolene legger vekt på å skape god dialog med hjemmene

Enkle tips her er å ha klare rutiner for møteledelse, referatskriving, skolemiljø som tema på alle foreldremøter, legge opp til foreldremøter preget av dialog og løsningsorientering. I ombudets møte med foreldre rundt i Nordland fylke sier samtlige at deres barns trygghet og trivsel kommer foran alt annet. Dette må også prege skolens fokus på skole-/hjemsamarbeidet.

- Kompetanseheving av ansatte for å heve kvaliteten på kommunikasjon og samarbeidet med foreldrene for å sikre en mer enhetlig praksis.
- Alle foreldremøter bør i størst mulig grad handle om å skape dialog, involvering og bygge positive relasjoner mellom ansatte og foreldrene og mellom foreldre i foreldregruppa.
- La foreldrene få medvirkning i saker som omhandler deres eget barn. Det fremmer trygghet og tillit
- Nettvett og digital dømmekraft bør være ett av samarbeidsområdene

Anbefaling 5

Mobbeombudet anbefaler å gi god nok informasjon til hjemmene om prosessen i en mobbesak

- Gi god informasjon til barn og elever både i starten og underveis i ei sak om hva som kommer til å skje. De skal «eie sin sak» og ikke være redd for alt som kan komme til å skje utenfor deres kontroll.
- Gi god informasjon til foreldrene om hva som kommer til å skje. De er i en sårbar situasjon og mange har behov for å bli trygge. Finn ut sammen hva som er den foretrukne samarbeidsmåte.
- Inviter barnet/eleven til dialog. Avhengig av alder vil barnet/eleven ha meninger om hvem han/hun ønsker skal delta på møtet, hvordan han/hun vil presentere sin opplevelse av miljøet og hva han/hun ønsker at barnehagen eller skolen skal gjøre. Barnet/eleven skal kjenne seg igjen i barnehagen/skolens skildring av problemet.
- Bruk aktivitetsplanen som saksliste på møte. Se på ett og ett tiltak og la eleven og foreldrene få være med å evaluere effekten og vurdere hvilke tiltak som skal videreføres og hva som eventuelt skal settes inn av nye tiltak.

Anbefaling 6

Større fokus og innsats i barnehagene på tema mobbing og krenkelser

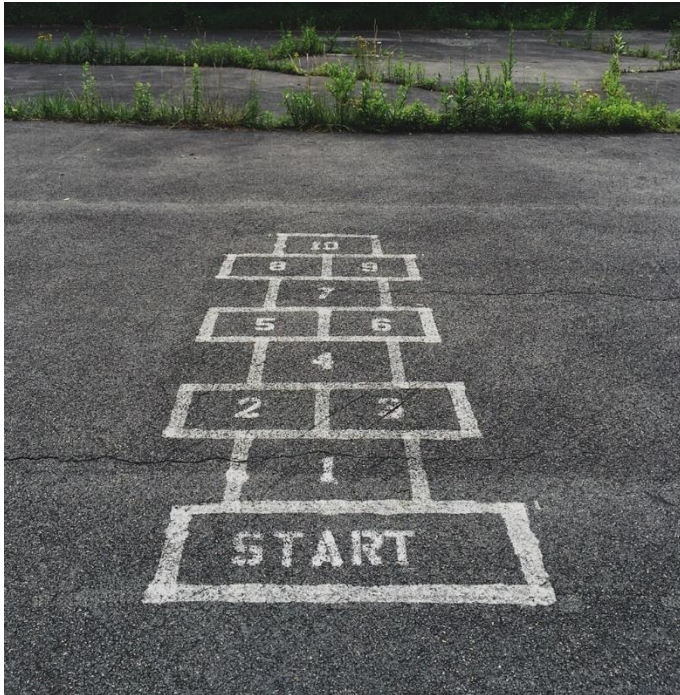
- Voksne bagatelliserer ofte litt for fort når små barn formidler sine historier, sier professor Ingrid Lund. Vi trenger økt kunnskap i barnehagene om hvordan mobbingen ser ut. Mobbing i barnehagen ser ofte annerledes ut og man får ikke nødvendigvis øye på den ved første øyekast. Vi trenger kunnskap om barns kognitive, sosiale og emosjonelle utvikling og de prosesser som fører til at mobbing kan skje. I tillegg må det være et fokus på handlinger som viser at voksne er de som har ansvaret for å fremme alle barns trivsel, livsglede og mestring og hjelp til å mestre motgang og håndtere de utfordringene som kommer. Barn kjenner og merker når gode holdninger og kunnskap formidles gjennom kjærlige og bevisste handlinger.

- Retten til å bli hørt: Øve på å ha samtaler med barn ved å stille åpne spørsmål. Å la barn bli hørt i saker som angår dem innebærer å la dem få uttale seg fritt om hvordan han eller hun opplever å ha det.

o Legg til rette for en god prosess når barnet bestemmer seg for om det ønsker å bli hørt. Prosessen skal være åpen og informativ, frivillig, basert på respekt, relevant, barnevennlig, inkluderende og den voksne må være godt forberedt og ha kompetanse i å snakke med barn.

- Gjøre barnets beste-vurderinger. Bruk momentliste for å få hjelp til å sjekke hva som kan være med i en slik vurdering, vekt ulike forhold og vise vurderingene og vektingen som er gjort

o Les Utdanningsdirektoratet «Veiledning til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen». Den kortfatta veilederen er for fylkesmennene og Utdanningsdirektoratet, men er til like god hjelp for barnehager og skoler.

Veiledning på individnivå etter en henvendelse

Som mobbeombud får jeg en del henvendelser som først og fremst handler om mobbing, men også noen om krenkelser. Det er viktig å ha sjekkliste/rutine før jeg går inn i en sak. For eksempel skal alltid en skole få muligheten til å gjøre noe med en innmeldt mobbesak, før mobbeombudet blir koblet på. Når jeg har fått en henvendelse gjøres følgende:

1. Orientering om regelverket knyttet til §9A og retten til et trygt skolemiljø, og skolens aktivitetsplikt. I tillegg også retten til å klage saken til Fylkesmannen hvis skolen ikke har gjort det den skal.
 - Mobbeombudet finner ut hva skolen har gjort
 - Er det laget en aktivitetsplan med tiltak?
 - Er tiltakene evaluert?
 - Er det etablert et samarbeid mellom skole og hjem?
2. Hvis skolen ikke har laget aktivitetsplan rådes foreldrene til å ta kontakt med Fylkesmannen. Fylkesmannen har myndighet til å pålegge skolen tiltak.

3. Ombudet kan så bidra inn mot skolen for å hjelpe eleven og foreldrene i dialogen med skolen.
4. Om mulig og ønskelig kan også ombudet ha samtale med eleven, men ombudet skal først og fremst styrke prosessen og tiltakene som skal bedre elevens situasjon.
5. Ombudet kan også være en bidragsyter til at bedre tiltak utarbeides og at sakens alvor belyses på en bedre måte.
6. Ofte handler ombudsrollen om å få en brutt tillit/dialog/kommunikasjon mellom skole og hjem tilbake i et konstruktivt spor.
7. Ofte trenger skolen hjelp til å sortere utfordringer og tiltak slik at barnet plasseres tilbake i sentrum.

Arbeid med elever handler om å sikre at elevene har kjennskap til Opplæringslovens kap. 9A og retten til et trygt og godt skolemiljø.

Elevene skal ha forståelse for mobbeombudets rolle/funksjon og hvordan ombudet kan hjelpe til når noe ikke er greit. De skal også få innsikt i hva de kan forvente av de voksne som jobber i skolen.

Målet er også å skape større forståelse for at de som elever også har ansvar når medelever ikke har det greit og opplever mobbing.

Arbeid med foreldre går ut på å sikre at foreldrene har kjennskap til Opplæringslovens kap. 9A, hva elevene har krav på og hva de kan/skal gjøre hvis de opplever at noe ikke er greit. Målet med arbeidet er også å skape refleksjon rundt foreldrerollen og deres ansvar for å bidra til et godt skolemiljø og forebygging av mobbing. Etter slike møter og informasjon skal foreldrene kjenne til mobbeombudets rolle/funksjon.

Arbeid med ansatte og ledere i skolene skal bidra til økt kunnskap og handlingskompetanse når det gjelder forebygging, avdekking og håndtering av mobbing. Skape refleksjon rundt begrepet nulltoleranse og den ansattes rolle i møtet med elever som ikke har det greit på skolen. Skape kunnskap om og forståelse for mobbeombudets rolle/ funksjon.

Regionalt partnerskap mot mobbing i Nordland

Mobbeombudet skjønte raskt at hvis man skal klare å gjøre en forskjell, så er man avhengig av gode samarbeidspartnere. 12.10.2018 samlet mobbeombudet noen av de største aktørene til å ta et samfunnsansvar gjennom å jobbe enda mer mobbeforebyggende. Resultatet av tre samarbeidsmøter ble lansering av Partnerskap mot mobbing i Nordland 22. august 2019.

Partnerskap mot mobbing i Nordland

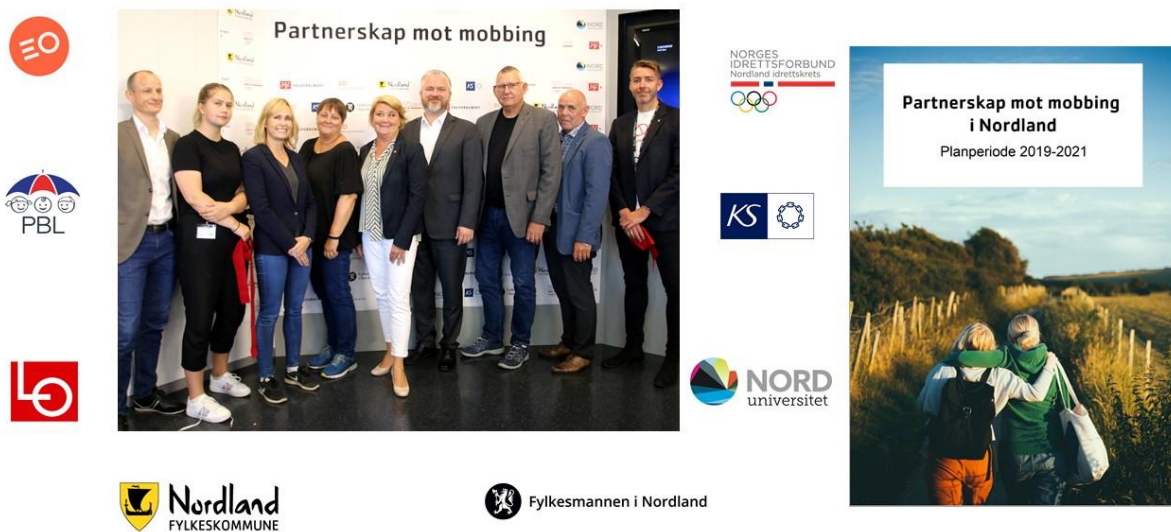

Foto: Susanne Forsland NFK

Partene har forpliktet seg til et mobbeforebyggende samarbeid gjennom å gjennomføre de tiltak hver enkelt part har utarbeidet i Partnerskap mot mobbing i Nordland. Planen er gjeldene 2019-2021, før det gjøres en evaluering og nye partnere inviteres inn i samarbeid.

Grunntanken er at miljøene i Nordland skal kjennetegnes ved:

- Åpenhet og tillit.
- God ledelse og kultur for læring.
- Positive relasjoner mellom barn og unge, og de voksne som har veiledende oppgaver.
- Aktive, forebyggende tiltak mot mobbing og krenkelser.
- Gjensidig innsats om dokumentasjon og erfaringsdeling.

Partene i partnerskapet mot mobbing i Nordland har forpliktet seg til i fellesskap og samarbeid å skape et Nordlandssamfunn der mobbing og krenkelser er fraværende, og der kulturen for åpenhet, trygghet og inkludering er framtrædende.

Partene etablerer et samarbeid om å skape og videreutvikle en gjennomgående mobbeforebyggende innsats fra barnehagenivå til og med Universitets- og høgskolenivå i Nordland. Sammen har vi lansert en plan med en rekke gode målbare tiltak som favner mange tusen barn og unge i Nordland og som igjen gir trygge og gode oppvekstmiljøer. I tillegg har vi skapt en arena der alle parter møtes for å diskutere og ikke minst løfte opp dette som en satsning, både individuelt, men også i fellesskap.

Partene er også bevisste på at også barn og unges fritid, herunder frivillige organisasjoner, hører inn under dette arbeidet.

Kommunalt partnerskap mot mobbing

Mobbeombudet har også tatt initiativ til å få etablert kommunale partnerskap mot mobbing. Ombudet er i dialog med tre kommuner om opprettelse av et slikt kommunalt partnerskap. Moskenes kommune er den kommunen som er først ut med å gjøre dette. Kommunestyret har allerede vedtatt en plan og kommunen er sånn sett i gang med et lokalt samarbeid. Det som skiller et kommunalt partnerskap mot mobbing fra det regionale, er at et helt lokalsamfunn blir involvert i det mobbeforebyggende arbeidet. Partene forplikter seg i fellesskap og gjennom å samarbeide til å skape et lokalsamfunn der mobbing og krenkelser er fraværende, og der kulturen for åpenhet, trygghet og inkludering er framtrædende. Også her må alle partnere komme opp med konkrete målbare tiltak. Man involverer kommunen, skoler, barnehager, lærebedrifter, lag og foreninger til å ta et samfunnsansvar.

Forsiden til Partnerskap mot mobbing i Moskenes:

Partnerskap mot mobbing i Moskenes

Planperiode 2020-2022

«Et samfunn der alle er inkludert»

Mobbeombudet har igangsatt et arbeid for å få utviklet en kommunal veileder til hjelp for de kommunene som ønsker å opprette et kommunalt partnerskap mot mobbing. Ombudet kommer til å ha fokus på å utfordre kommuner til å gå i gang med denne typen arbeid i kommunene som en del av systemarbeidet som ligger i mandatet.

Hvordan kan man redusere mobbingen betraktelig i barnehager og skoler i Nordland?

I løpet av 2019 har mobbeombudet gjort seg noen erfaringer som gir en større forståelse av hva man bør legge vekt på i kampen mot mobbing og krenkelser. Å endre en ukultur er på ingen måte en «quick fix» i barnehager og skoler i Nordland. Derfor har jeg utarbeidet fire punkter som jeg mener er gode retningslinjer når man skal få bort mobbing og krenkelser i barnehager og skoler. Forskning som er gjort på dette området støtter de erfaringene mobbeombudet har hatt.

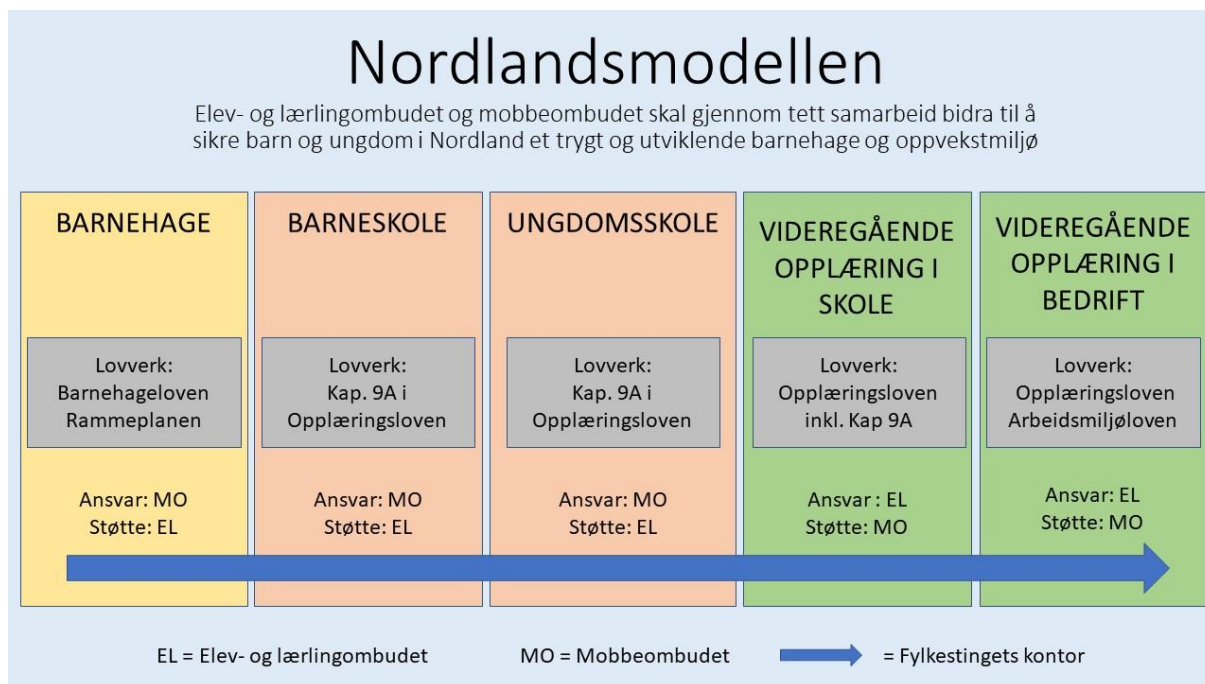
- ☐ **Ledelse ved skolene som bygger kapasitet, som setter krav og ikke minst bygger kultur som er inkluderende.**
- ☐ **Lærere som har grundig kompetanse i kartlegging, klasseledelse og inkluderende undervisningsmetoder**
- ☐ **Barnehageansatte som får mulighet til å bygge en barnehagekultur med fokus på holdninger, kunnskap og handlinger.**
- ☐ **Et lag rundt skolen – beredskapsteam (tverrfaglig med ppt) som er grundig skolert og kan støtte skolen når det trengs.**

Ombudsrollen i Nordland fylkeskommune og veien videre

Elev- og lærlingombudet og mobbeombudet har taushetsplikt og er opptatt av informert samtykke for å gå videre med en henvendelse. Ombudene ønsker å være tilgjengelig, og å besøke steder uten at det nødvendigvis trenger å handle om enkeltsaker. Dette henger sammen med prinsippet om bærekraftige relasjoner og muligheter for å bli bedre kjent med barn, elever og lærlingers hverdager. Ombudene setter pris på å inviteres i ulike fora fra barnehager, skoler, bedrifter og opplæringskontor.

Som elev- og lærlingombud og mobbeombud i Nordland ønsker vi å være konkrete bidragsytere i arbeidet for det enkelte barn/elev/lærling. Vi holder et sterkt fokus på å ha høy kompetanse og kjennskap til lover og regelverk slik at vi kan fylle våre roller som uavhengige ressursperson på en best mulig måte.

Det pågår en nasjonal evaluering av mobbeombudsrollen som skal være ferdig høsten 2020. Resultatet av denne evalueringen vil si noe om veien videre når det gjelder mandat og organisering.

Med Nordlandsmodellen har vi laget en struktur som gir ombudsrollen større tyngde og bedre bærekraft i møte med de ulike utfordringene som oppstår. Nå dekker vi hele oppvekstområdet for barn og ungdom i Nordland fylke. Fylkestingets kontor har en støttefunksjon inn i ombudsarbeidet. Dette dreier seg om merkantil støtte, det å bistå i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av arrangement, møter e.a. som ombudene inviterer til. I tillegg å ta imot henvendelser etter behov og registrere disse.

Kontaktinformasjon:

Publisert: februar 2020

Utgiver:

Mobbeombudet i Nordland

Telefon: 756 50486

mobbeombudet@nfk.no

www.nfk.no/ombud

[facebook: mobbeombudet i Nordland](https://www.facebook.com/mobbeombudet.i.Nordland)

